

stępnym krokiem takiej polityki musi być urzeczywistnienie europejskiej konferencji bezpieczeństwa, której celem powinno być ograniczenie zbrojeń nuklearnych i konwencjonalnych oraz utworzenia strefy wolnej od broni atomowej w Europie. Równocześnie stwierdza się, że nie chodzi o zniesienie przeciwieństwa między socjalizmem i kapitalizmem, lecz o ograniczenie militarnej konfrontacji obu systemów, a dalej, że polityka pomocy dla krajów rozwijających się może być skuteczna tylko tam, gdzie popiera ona systemy społecznie postępowe.

Omówione wyżej rezolucje grup roboczych zostały przedstawione na posiedzeniu plenarnym Kongresu oraz na konferencji prasowej. Posiedzenie plenarne, które zakończyło obrady stało się również forum dyskusyjnym, na którym padło szereg wypowiedzi domagających się przyspieszenia procesu normalizacji stosunków między Polską i NRF a także dotyczących politycznych aspektów stosunków z NRF, w szczególności odejścia w oficjalnej polityce od antykomunizmu i dyskryminowania sił lewicowych. Na liczne wypowiedzi i pytania odpowiadali m. in. obecni na tym posiedzeniu dwaj deputowani do *Bundestagu* z ramienia SPD — pp. Schlaga i Sperling.

Kongres, w którym brało udział — przeważnie aktywnie — ponad 900 uczestników, głównie młodzieży studiującej, uczącej się i pracującej, ale także wielu nauczycieli i działaczy politycznych różnych kierunków postępowych, był niewątpliwie najpoważniejszą, jak dotąd, manifestacją społeczną na rzecz przyspieszenia normalizacji stosunków między Polską i NRF. Nie było rzeczą przypadku, że duża część jego uczestników miała wcześniej możliwość bezpośredniego zapoznania się z Polską podczas odbytych podróży informacyjnych, których ważkie — niekiedy przełomowe — znaczenie dla kształtowania ich postawy politycznej często podkreślano w dyskusjach. Polscy uczestnicy Kongresu, którzy niezależnie od referentów brali żywy udział w dyskusjach grup roboczych, licznych spotkaniach i debatach prowadzonych na marginesie Kongresu — mieli możliwość przekonać się, że zwłaszcza wśród młodego pokolenia Niemiec zachodnich coraz liczniejsze są zastrępy ludzi dobrej woli, pragnących szczerze bliskiej i owocnej współpracy z Polską i gotowych angażować się głęboko, często z poświęceniem na rzecz tej sprawy.

Warto na zakończenie zauważyć, że o ile masowe środki przekazu w NRF zaledwie zauważyły i odnotowały — przeważnie pozytywnie — obrady Kongresu (nie bierzemy tu pod uwagę tub prasowych skrajnej prawicy, które imprezę oceniły wręcz jako antyniemiecką i dywersyjną), to polska prasa, radio i TV poświęciły im wiele miejsca i życzliwej uwagi, podkreślając jego znaczenie jako poważnego i ważnego dla normalizacji stosunków polsko-zachodnioniemieckich wydarzenia politycznego.

J. R.

SESJA NAUKOWA PT. NAUKA I PUBLICYSTYKA WOBEC PROBLEMATYKI NIEMIECKIEJ

W dniach 8 i 9 grudnia 1970 r. w Instytucie Zachodnim w Poznaniu odbyła się — wzorem roku ubiegłego¹ — sesja naukowa, zorganizowana przez Komisję Prasowo-Wydawniczą Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Poznaniu, Polskie Radio, Poz-

¹ W dniach 1 i 2 grudnia 1969 roku w Instytucie Zachodnim w Poznaniu odbyła się sesja naukowa pt. *Nauka i publicystyka wobec problematyki niemieckiej*, zorganizowana przez Rozgłośnię Poznańską Polskiego Radia dla dziennikarzy radiowych.

nańskie Wydawnictwo Prasowe RSW „Prasa” i Instytut Zachodni, a poświęcona omówieniu stanowiska nauki i publicystyki polskiej wobec problematyki niemieckiej. W obradach, oprócz pracowników instytutów badawczych i naukowych, przedstawiciele instytucji organizujących sesję, dziennikarzy prasy, radia i telewizji oraz zaproszonych gości, wzięło udział około 50 działaczy społecznych z całego kraju.

Uroczystego otwarcia sesji dokonał redaktor naczelny „Głosu Wielkopolskiego” Lesław Tokarski, który zwrócił szczególną uwagę na fakt, że układy między Związkiem Radzieckim i NRF oraz między Polską i NRF są wyrazem jakościowej zmiany dokonującej się w sytuacji europejskiej, są też wyrazem zmian dokonujących się w samej Niemieckiej Republice Federalnej. W dalszej części swego wystąpienia L. Tokarski stwierdził, że organizatorzy sesji postawili sobie dwa zasadnicze cele: spotkanie miało służyć zastanowieniu się nad zadaniami publicystyki w związku z obecną sytuacją i perspektywą stosunków między Polską i NRF oraz zaznajomieniu publicystów z częścią dorobku nauki, zajmującej się historią i współczesnością Niemiec. Kończąc, mówca powiedział:

„Oba te cele pozostają ze sobą w ścisłym związku. Oczywiście są przecież korzyści płynące z zacieśniania kontaktów między nauką a publicystyką. Jest to potrzebne publicystom dla pogłębienia argumentacji; ale jest to potrzebne i naukowcom, bowiem kontakty te przyczyniają się do lepszego i bardziej szczegółowego zaznajomienia społeczeństwa z ich dorobkiem badawczym. Ponadto wydarzenia w Niemieckiej Republice Federalnej mogą rozwijać się w różnych kierunkach, konieczne jest nieustanne śledzenie rozwoju tych wydarzeń i przekazywanie społeczeństwu bieżących informacji”.

W czasie sesji przedstawiono następujące referaty:

1. *Kształtowanie się nowego typu stosunków polsko-niemieckich oraz badania Instytutu Zachodniego w tym zakresie* — prof. dr Władysław Markiewicz (Instytut Zachodni — Poznań).
2. *Współczesna problematyka niemiecka w nauce polskiej* — dr Janusz Rachocki (Instytut Zachodni — Poznań).
3. *Problematyka niemiecka w badaniach poznańskiego środowiska historycznego* — prof. dr Antoni Czubiński (Instytut Historii UAM — Poznań).
4. *Problematyka niemiecka w publicystyce wobec perspektyw rozwoju stosunków Polska — NRF* — red. Marian Kruczkowski (Biuro Prasy KC PZPR — Warszawa).
5. *Bundeswehra a społeczeństwo NRF. Aktualne problemy* — dr Czesław Mojsiewicz (Instytut Nauk Politycznych UAM — Poznań).
6. *Tendencje rozwojowe EWG* — doc. dr Zbigniew Kamecki (Szkoła Główna Planowania i Statystyki — Warszawa).
7. *Aktualne kierunki zachodnoniemieckich działań propagandowych na przykładzie programów „Deutsche Welle” i „Deutschlandfunk”* — red. Janusz Matużyński (Polskie Radio — Poznań).

W pierwszym z wygłoszonych podczas sesji referatów prof. dr Władysław Markiewicz przedstawił krótki rys historyczny „problemu niemieckiego” po II wojnie światowej oraz proces powstania dwóch państw niemieckich, będący przejawem walki klasowej między światowym systemem kapitalistycznym i obozem socjalistycznym. W kontekście tych zagadnień, referent omówił szczegółowo rolę Niemieckiej Republiki Federalnej w zmienionej sytuacji międzynarodowej, powstanie rządu tzw. małej koalicji *SPD-FDP*, a także zmiany w polityce NRF wobec Europy wschodniej, szczególnie wobec NRD i Polski. W dalszym ciągu swego wystąpienia,

prof. Markiewicz przedstawił perspektywy ukształtowania się różnego typu stosunków polsko-niemieckich w dwóch aspektach — międzynarodowym i wewnętrznym, stwierdzając jednocześnie, że:

„sam fakt dojścia do władzy 'małej koalicji' nie zmienia charakteru tego państwa. Oznacza to jedynie, że przewagę uzyskały te grupy wielkiego kapitału, które upatrują swój interes w bardziej elastycznej polityce. Z drugiej strony państwo to nie może ignorować opinii publicznej, zwłaszcza postawy klasy robotniczej, musi maskować eksploatorski charakter ustroju społeczno-ekonomicznego i stwarzać pozory demokratyzmu i postępowości. Nieprzypadkowo po zwycięstwie małej koalicji nastąpiło pewne samouspokojenie. M. in. rozwiązał się SDS — najbardziej radykalne ugrupowanie w łonie tzw. demokratycznej opozycji pozaparlamentarnej”.

Referent omówił także badania Instytutu Zachodniego w tym zakresie oraz wskazał na potrzebę podjęcia długofalowych, interdyscyplinarnych prac.

W drugim referacie dr Janusz Rachocki omówił miejsce współczesnej problematyki niemieckiej w nauce polskiej akcentując, że zagadnienia te znalazły swój wyraz w badaniach przeprowadzonych w Instytucie Zachodnim w latach 1969-1970. Wynikiem ich jest obszerne opracowanie, które pozwala na zorientowanie się w dorobku różnych dyscyplin polskich nauk społecznych odnośnie do problematyki Niemiec współczesnych.

„Wiedza o Niemczech i badania naukowe w tym zakresie — powiedział na zakończenie swego wystąpienia dr Janusz Rachocki — obok walorów poznawczych mają też — i to może na pierwszym miejscu — walory polityczne. Powinny one służyć praktyce politycznej i stanowić osnowę dla propagandy w naszym społeczeństwie i za granicą. Wobec zapotrzebowania społeczeństwa na wiedzę o Niemczech, niemcoznawstwo spełnia autentyczne zamówienie społeczne. Współczesna polityka zagraniczna każdego państwa musi się również w coraz większej mierze opierać na rozpoznaniu naukowym. W stosunkach międzynarodowych, zwłaszcza doby dzisiejszej, niesłychanie skomplikowanych, pełnych sprzeczności i złożonej problematyki, praktyce trudno działać bez podbudowy gruntownych badań naukowych”.

Referat prof. dra Antoniego Czubińskiego, poświęcony omówieniu problematyki niemieckiej w badaniach poznańskiego środowiska historycznego, uwzględnił także zagadnienia związane z ekspansją i wpływami niemieckimi na zewnątrz. W tym sensie poznańskie środowisko historyczne interesuje się nie tylko problematyką niemiecką w ogóle, lecz również stosunkiem polityki i publicystyki oraz nauki niemieckiej do ziem polskich, narodu polskiego i tzw. kwestii polskiej. Prof. Czubiński stwierdził także, że badania problematyki niemieckiej są w środowisku poznańskim szeroko rozwinięte, ale i bardzo rozproszone.

W drugim dniu sesji jako pierwszy głos zabrał red. Marian Kruczkowski, który omówił aktualne zadania publicystyki w zakresie problematyki niemieckiej. Konsekwentne stanowisko naszej partii i rządu wobec problemu niemieckiego, zrodzone z doświadczeń historycznych narodu polskiego i odzwierciedlające jego życiowe interesy, ma za sobą jednoznaczne poparcie całego społeczeństwa. Poparcie to odzwierciedlała i niewątpliwie także umacniała nasza publicystyka.

„Przy omawianiu naszych stosunków z obu państwami niemieckimi podkreślać trzeba — powiedział red. M. Kruczkowski — że nigdy nie byliśmy antyniemieccy dla samego tylko negowania historii i sposobu życia narodu niemieckiego

oraz jego roli w Europie. Krytykowaliśmy i demaskowaliśmy imperialistyczną politykę kolejnych państw niemieckich i będziemy to robić w przyszłości, jeśli taka konieczność powstanie, dlatego że kierowaliśmy się nie tylko polską racją stanu, ale również pokojowymi interesami całej Europy. Świadczą o tym dziś nasze stosunki z Niemiecką Republiką Demokratyczną, a także życzliwa uwaga z jaką obserwujemy działalność ruchów postępowych, czy choćby tylko sił realistycznych w NRF”.

Referat dra Czesława Mojsiewicza pt. *Bundeswehra a społeczeństwo NRF (aktualne problemy)* ukazał obecny stan armii zachodnioniemieckiej, odgrywającej poważną rolę zarówno w polityce wewnętrznej NRF, jak i w działalności na zewnątrz. Referent omówił również aspekty politycznej i militarnej działalności *Bundeswehry* w NATO oraz powiązania armii z kołami rządowymi w Niemieckiej Republice Federalnej.

Tendencje rozwojowe Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej omówił w swym referacie doc. dr Zbigniew Kamecki, przy czym skoncentrował się przede wszystkim na dwóch zagadnieniach: tendencji EWG do rozszerzania się na nowe kraje oraz pogłębiania się integracji w ramach Wspólnoty. Na tej kanwie ukazano w referacie procesy konkurencji ekonomicznej, starania Wielkiej Brytanii, zmierzające do przełamania barier dzielących ją od EWG oraz cały szereg innych problemów, specyficznych dla Europejskiej Wspólnoty Gospodarczej.

Ostatni referat sesji zatytułowany *Aktualne kierunki zachodnioniemieckich działań propagandowych* wygłosił red. Janusz Matuszyński. Na przykładzie działalności stacji radiowych *Deutsche Welle* i *Deutschlandfunk* autor przedstawił skomplikowany mechanizm działania środków masowej informacji w NRF. Ich coraz szybszy rozwój oraz wzrost zasięgu oddziaływania społecznego powoduje, że propaganda skierowana za granicę nabiera w życiu politycznym państw kapitalistycznych rangi — według znanej definicji amerykańskiej — „czwartej strefy polityki zagranicznej”, obok dyplomacji, polityki ekonomicznej i militarnej. Jej celem jest aktywne wspieranie własnej polityki zagranicznej oraz wywieranie ideologicznego i politycznego wpływu na kształtowanie się postaw i poglądów innych społeczeństw. Stąd też badanie i rozpoznanie założeń, celów długofalowych i doraźnych oraz metod tej działalności posiada niezmiernie istotny walor polityczny. Działalność obu radiostacji — oficjalnych instytucji rządu NRF — ich zakres oraz treści i formy oddziaływania na różne kraje sprawiają, że rzeczą istotną, również na przyszłość, jest dokładna znajomość zarówno dzisiejszego stanu, jak i możliwości oraz kierunków rozwoju tej działalności. Równie ważną rzeczą jest — powiedział na zakończenie red. Matuszyński — rozpoznanie metod i celów walki politycznej, prowadzonej w zmieniającej się sytuacji politycznej i psychologicznej w Europie i na świecie.

Po wygłoszeniu wszystkich referatów, zarówno w pierwszym, jak i w drugim dniu sesji, wywiązała się ożywiona dyskusja, w której zabrało głos 16 mówców. Wszyscy z dyskutantów postulowali konieczność rozszerzenia badań niemoconawczych, a zwłaszcza w zakresie stosunków polsko-niemieckich. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że dyskusja zawierała wiele akcentów polemicznych oraz konstruktywnych wniosków, których realizacja — szczególnie w sprawie zaktywizowania badań niemoconawczych w Polsce — przyczyni się niewątpliwie do pełniejszego rozpoznania tej tematyki oraz do bardziej szczegółowego informowania opinii społecznej o węzłowych problemach polskiej polityki zagranicznej.

Podsumowania wyników dwudniowej sesji dokonał kierownik Wydziału Propagandy i Kultury Komitetu Wojewódzkiego PZPR w Poznaniu — Marian Jakubowicz, który — nawiązując do poszczególnych referatów oraz wystąpień dyskusyj-

nych — wysunął wnioski do dalszej pracy na odcinku badań niemoznawczych, a wśród nich postulat nieprzerwanego podejmowania tej problematyki przez naukę i publicystykę, systematycznego organizowania tego rodzaju spotkań naukowych oraz konieczność wydania drukiem materiałów sesji i udostępnienia ich zainteresowanemu ośrodkom naukowym, redakcjom i instytucjom.

Tadeusz Bartkowiak

SESJA HISTORYCZNA W NOWEJ SOLI

W dniu 14 lutego 1971 r. odbyła się w Nowej Soli jubileuszowa sesja historyczna zorganizowana staraniem tutejszego Muzeum i działającego przy nim Towarzystwa Przyjaciół Muzeum. Bezpośrednią przyczyną zorganizowania sesji była 26-rocznica wyzwolenia miasta i powiatu. Obradom przewodniczył prezes Towarzystwa Przyjaciół Muzeum mgr J. Pukajło.

Kontynuując tradycję organizowania tego typu spotkań, organizatorzy sesji jako jej naczelną zadanie postawili z jednej strony prześledzenie historycznych losów Ziemi Nowosolskiej w rozwoju dziejowym, z drugiej zaś ukazanie pewnych wybranych zagadnień naświetlających szersze tło przeobrażeń społecznych, jakie dokonały się w wyniku II wojny światowej.

Sesję otworzył w imieniu władz powiatowych kierownik Wydziału Kultury PPRN w Nowej Soli Helmut Jonkaitis.

W swym wystąpieniu kustosz muzeum Aleksander Fudalej nawiązał do sesji zorganizowanej w dniu 14 lutego 1970 r. i wskazał na znaczenie tego typu spotkań, które mają charakter nie tylko jubileuszowy, lecz pobudzają i inspirują w pewien sposób życie społeczno-kulturalne środowiska, a także udostępniają wyniki badań naukowych dotyczących regionu szerszemu gronu zainteresowanych. W dalszym ciągu swego wystąpienia A. Fudalej zreferował, w oparciu o dokumenty, historię Nowej Soli w okresie od XVI do XX wieku.

Kolejne referaty wygłoszone w trakcie sesji obejmowały następujące zagadnienia: wojna wyzwolenca narodu polskiego w latach 1939 - 1945 (ppłk mgr Michał Wiśniewski — Wojskowy Instytut Historyczny), początki władzy ludowej w powiecie kożuchowskim, obecnie nowosolskim (doc. dr Hieronim Szczegóła), zabytki architektoniczne na terenie powiatu nowosolskiego (mgr Jan Muszyński — sekretarz Lubuskiego Towarzystwa Naukowego) oraz problem Ziemi Zachodnich w świadomości społeczeństwa polskiego (mgr Andrzej Brenz — Instytut Zachodni).

Ożywiona dyskusja, jaka wywiązała się w związku z wygłoszonymi referatami, świadczyła o celowości zorganizowania sesji, uzupełniała ona i wzbogacała, poprzez wspomnienia osadników i kombatantów, wartości poszczególnych referatów.

Udział w sesji wzięli kombatanci — członkowie ZBoWiD-u, nauczyciele historii, przedstawiciele Ludowego Wojska Polskiego i Armii Czerwonej, osadnicy wojskowi, przedstawiciele PZPR i rad narodowych.

Miłym akcentem sesji były wystąpienia harcerzy oraz koncert piosenki wojskowej w wykonaniu uczniów i nauczycieli Państwowej Szkoły Muzycznej w Nowej Soli, a także projekcja filmu nakręconego podczas ubiegłorocznej sesji.

A. B.